

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/157/2022
Identifikačné číslo spisu:	7216225157
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7216225157.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloletú W. Z. M., narodenú XX. Z. XXXX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, so sídlom v Košiciach, Staničné námestie 9, dieťa rodičov - matky E. E. H., bývajúcej v H. A. XXXX/XX, zastúpenej Mgr. Petrom Troščákom, advokátom so sídlom v Prešove, Hlavná 50, a otca O. F. M., bývajúceho v P. M. XX, zastúpeného JUDr. Jolanou Fuchsovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Štúrova 20, o úpravu rodičovských práv a povinností, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 23P/323/2016, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. februára 2022 sp. zn. 7CoP/64/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiadnemu z účastníkov n e p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 30. apríla 2021 č. k. 23P/323/2016-1728 I. maloletú W. Z. M. zveril do osobnej starostlivosti otca; II. rozhodol, že obaja rodičia sú oprávnení a povinní maloletú zastupovať a spravovať jej majetok; III. matku zaviazal prispievať na výživu maloletej W. Z. sumou vo výške 30 % životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa alebo nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona mesačne, ktorú je povinná poukazovať k rukám otca vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred odo dňa vyhlásenia rozsudku súdu opakovane do budúcnosti; IV. rozhodol, že styk matky s maloletou W. Z. neupravuje; V. nariadil rodičom E. E. H. a O. F. M. ako aj maloletej W. Z. M. výchovné opatrenie - povinnosť podrobiť sa psychologickému a sociálnemu poradenstvu na Referáte poradensko - psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice po dobu 12 mesiacov odo dňa právoplatnosti rozsudku; VI. zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením Okresného súdu Košice II č.k. 23P/323/2016-175 zo dňa 2.11.2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach č.k. 7CoP/240/2017-279 zo dňa 18.1.2018; VII. vyslovil, že o trovách štátu rozhodne súd osobitným uznesením po právoplatnosti rozsudku súdu; VIII. vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Na základe vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že styk otca s maloletou sa nerealizuje v

rozsahu určenom rozhodnutím súdu (neodkladným opatrením), od kedy matka neumožňuje otcovi styk s dieťaťom a to aj napriek tomu, že ten sa v zmysle právoplatného rozhodnutia súdu na styk pravidelne dostavuje a čaká, že mu matka maloletú na styk odovzdá. Uviedol, že matka súdu nepredložila žiaden dôkaz, ktorým by presvedčila súd o tom, že dieťa riadne pripravuje na styk a v čase určenom rozhodnutím súdu sa reálne snaží o jeho odovzdanie otcovi. Námietky matky o tom, že otec nepreukázal, že sa na styk s maloletou pravidelne dostavuje, považoval súd prvej inštancie za účelové, vzhľadom na otcom predložené listinné dôkazy, ako aj opakované oznámenia otca o neodovzdaní dieťaťa zo strany matky adresované súdu a kolíznemu opatrovníkovi v priebehu celého konania, ako aj vzhľadom na vyjadrenia samotnej matky, ktorá pri pohovore s kolíznym opatrovníkom sama opakované uvádzala, že styk sa nerealizuje v zmysle vykonateľného rozhodnutia súdu z ňou uvádzaných dôvodov. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na správy kolízneho opatrovníka, v zmysle ktorých aj napriek dĺžke prerušeného pravidelného kontaktu maloletej s otcom zostali citové väzby maloletej k otcovi zachované, maloletá dokáže jasne a zrozumiteľne uviesť, kto je jej skutočný otec a v prípade, že nie je vystavená stresovým situáciám pri odovzdávaní na styk, dokáže pozitívnu väzbu k otcovi aj navonok prejavíť. Z vykonaného znaleckého dokazovania mal súd za preukázané, že na strane otca sú dané schopnosti a zručnosti nevyhnutné k riadnej starostlivosti o maloleté dieťa, otec má k maloletej vytvorený blízky citový vzťah, prejavuje o ňu opravdivý záujem a v štruktúre osobnosti otca neboli zistené žiadne rizikové ani problematické črty. Na základe opakovaných sociálnych šetrení v domácnosti otca mal súd za preukázané, že otec má vo svojej domácnosti vytvorené vhodné, stabilné a prospešné výchovné prostredie pre plnohodnotnú starostlivosť o maloletú a je pripravený sa o ňu všestranne postarať. Vzťah maloletej k otcovi bol znalcom vyhodnotený ako kladný, spontánny a bez negatívnych emócií, otec má maloletá úprimne rada, v jeho prítomnosti vykazuje veku primerane emócie bez potreby regresie. Na druhej strane podľa výsledkov znaleckého dokazovania má matka aktívny podiel vo vývojovo rizikovej a regresne emočnej fixácii maloletej na matku, ktorá pri emočne vypätých situáciách medzi rodičmi prispieva k prejavom strachu, úzkosti a lakrimozity na strane dieťaťa. Dodal, že matka svojim doterajším správaním nepreukázala snahu pomôcť dieťaťu ľahšie sa od nej odpútať s cieľom nadviazať kontakt a citové väzby s otcom, ale svojim vlastným správaním a negatívnym nastavením voči otcovi negatívne pocity a negatívne prežívanie v dieťati posilňuje. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na správanie matky, ktorá bez súhlasu a vedomia otca premiestnila maloletú z miesta jej obvyklého pobytu v Košiciach do Prešova a zapísala ju do novej materskej školy, s otcom ani nekomunikuje a neposkytuje mu informácie o dieťati. Matka navyše v období od októbra 2016 až do apríla 2021 bývala s maloletou celkovo v štyroch domácnostiach, čo vzbudzuje reálne pochybnosti o schopnosti matky vytvoriť stabilné výchovné prostredie pre maloletú. Súd prvej inštancie tiež poukázal na to, že matka nedostatočne spolupracovala so súdom, pojednávaní nariadených v tejto veci sa opakované z dôvodov na jej strane nezúčastňovala a aj napriek dĺžke súdneho konania nepredložila súdu podklady na preukázanie jej majetkových a príjmových pomerov, resp. odôvodnených výdavkov maloletej. Vzhľadom na uvedené a s poukazom na nerešpektovanie práva maloletej na vytváranie vzťahových väzieb rovnocenne s oboma rodičmi, k čomu matka svojim bezdôvodným prístupom nevytvárala podmienky a toto právo maloletého dieťaťa potláčala, nerešpektovanie práva dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany oboch rodičov a na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávného osobného styku s oboma rodičmi, dospel súd k záveru o potrebe zmeny výchovného prostredia maloletej a o jej zverení do osobnej starostlivosti otca. Súd mal na základe vykonaného dokazovania odôvodnený záver, že v záujme maloletej je, aby do budúcnosti zabezpečoval jej výchovu a starostlivosť otec, ktorý má lepšie osobnostné predpoklady pre výchovu dieťaťa, uznáva pozíciu matky v živote maloletej, je schopný vytvoriť pre maloletú nie len stabilné a podnetné výchovné prostredie, ale aj zabezpečiť výchovu dieťaťa zodpovedajúcu morálnym a spoločenským hodnotám, bez negatívneho ovplyvňovania. Právo a povinnosť zastupovať maloletú a spravovať jej majetok priznal súd prvej inštancie obom rodičom, ktorí sú v zmysle ustanovení Zákona o rodine zákonnými zástupcami maloletého dieťaťa, pričom z vykonaného dokazovania súd nezistil žiadne relevantné dôvody, z ktorých by vyplývalo ohrozovanie takýchto záujmov maloletej prípadne zneužívanie týchto práv zo strany niektorého z rodičov. Pri určovaní výživného mal súd za preukázané, že maloletá je zdravá a je žiačkou 1. ročníka na základnej škole; matka je toho času od 11. septembra 2020 evidovaná ako nezamestnaná, bez pravidelného príjmu z pracovného pomeru, aj bez nároku na inú sociálnu dávku ako prídavky na deti; otec vykonáva podnikateľskú činnosť v oblasti IT technológií, z ktorej podľa vlastného vyjadrenia dosahuje fakturovaný príjem 7.000,- eur mesačne. Okrem toho

zdôraznil, že najmä pre nespoluprácu matky, nemal v konaní na strane maloletej preukázané mimoriadne či zvýšené výdavky v porovnaní s inými deťmi v jej veku, a preto vychádzal pri rozhodovaní z toho, že pravidelné mesačné výdavky maloletej sú bežné, primerané jej veku a plneniu si povinnej školskej dochádzky na 1. stupni základnej školy. Vzhľadom na uvedené dospel súd prvej inštancie k záveru, že v aktuálnych možnostiach a schopnostiach povinnej matky je prispievať na výživu maloletej sumou vo výške 30 % životného minima na zaopatrené nepľnoleté dieťa alebo nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona mesačne. Styk matky s maloletou súd prvej inštancie neupravil, nakoľko otec vo svojej výpovedi opakovane uviedol, že matke nebude brániť v styku uvedomujúc si nezastupiteľnú úlohu matky v živote maloletej, pričom matka konkrétnu úpravu styku s maloletou v konaní ani nežiadala. Okrem toho súd prvej inštancie v záujme predchádzania negatívneho dopadu zmeny výchovného prostredia na maloletú a jej rodičov, s ohľadom na ich aktuálne psychické prežívanie, nariadil rodičom aj maloletej výchovné opatrenie - povinnosť podrobiť sa psychologickému a sociálnemu poradenstvu na Referáte poradensko - psychologických služieb na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Košice po dobu 12 mesiacov. Mal za to, že takáto odborná pomoc by mohla prispieť k upokojeniu vzťahov v rodine a obnoveniu vzájomnej komunikácie medzi jej členmi. Nakoľko meritórnym rozhodnutím súdu o úprave rodičovských práv a povinností k maloletej odpadli dôvody, pre ktoré bolo nariadené neodkladné opatrenie o dočasnej starostlivosti rodičov o maloletú formou nariadenej striedavej starostlivosti, súd prvej inštancie toto neodkladné opatrenie v zmysle § 363 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) zrušil. O trovách konania rozhodol súd podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolania matky i otca rozsudkom z 15. februára 2022 sp. zn. 7CoP/64/2021 rozsudok súdu prvej inštancie I. vo výrokoch o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, uložení výchovného opatrenia a trovách konania potvrdil, II. vo výroku o zrušení neodkladného opatrenia nariadeného uznesením Okresného súdu Košice II č.k. 23P/323/2016-175 z 2.11.2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach č.k. 8CoP/240/2017-279 z 18.1.2018 zrušil a III. v napadnutom výroku o trovách štátu zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Zároveň rozhodol, že sudkyňa JUDr. Lenka Saksunová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 23P/323/2016. Odvolací súd v prvom rade zaoberajúc sa vznesenou námietkou zaujatosti uviedol, že matka žiadnym spôsobom nepreukázala skutočností tvrdené v námietke zaujatosti o tom, že by sudkyňa JUDr. Lenka Saksunová mala blízky priateľský vzťah s JUDr. Jolanou Fuchsovou, advokátkou otca. Keďže matka nepreukázala ani iné závažné okolnosti, ktoré by odôvodňovali záver o zaujatosti konajúcej sudkyne, odvolací súd ako nadriadený súd s poukazom na celkový obsah spisu a vyjadrenie zákonnej sudkyne konštatoval, že nezistil žiadny relevantný dôvod v súlade s § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý by zákonnú sudkyňu vylučoval z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Odvolací súd ďalej dospel k záveru, že žiaden z matkou uvádzaných odvolacích dôvodov nebol naplnený. Konštatoval, že v konaní nebolo zistené pochybenie v procesnom postupe súdu, ktoré mohlo mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Odvolací súd sa súčasne stotožnil so záverom súdu prvej inštancie ohľadne nevykonania výsluchu matky a tiež nevypočutia svedka - starej matky, keď uviedol, že jej výpoveď by v danom prípade nebola objektívna. Rovnako sa stotožnil aj s nevypočutím svedkov - zamestnancov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, nakoľko títo sú nadriadení zamestnancovi vykonávajúcemu funkciu kolízneho opatrovníka a ich výpoveď vo vzťahu k predmetu konania by nevedla k objasneniu skutkového stavu. K výsluchu maloletého dieťaťa dodal, že bolo vypočuté kolíznym opatrovníkom, znalcom a samotné dieťa uviedlo, že už nechce nič hovoriť. Taktiež mal za to, že ďalšie doplnenie dokazovania vypracovaním nového znaleckého posudku nie je opodstatnené, nakoľko vypracovaný znalecký posudok v konaní poskytol dostatočný objektívny pohľad na stav v rodine maloletého dieťaťa. Odvolací súd v tejto súvislosti uzavrel, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav, použil správne ustanovenia Zákona o rodine a správne ich aplikoval na zistený skutočný stav. Vo vzťahu k napadnutým výrokom o úprave výkonu rodičovských práv a povinností odvolací súd na zdôraznenie správnosti dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie dodal, že napriek snahe dospieť k vyriešeniu sporu medzi rodičmi vo vzťahu k úprave rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, nedošlo v danom prípade k naplneniu najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa spočívajúcemu v jeho práve byť vychovávaný oboma rodičmi. Poukázal na to, že ani nariadením výkonu rozhodnutia

nedošlo k zmene postoja matky a dieťa dobrovoľne otcovi neodovzdala za účelom realizácie striedavej osobnej starostlivosti, čo je v príkrom rozpore so záujmami maloletého dieťaťa; matka naďalej svojvoľne nerešpektuje rozhodnutia súdov a preto jej obranu poukazujúcu na psychický stav maloletého dieťaťa považoval odvolací súd za nedôvodnú, nakoľko ju svojim správaním sama privodila a hrubo zasiahla do života maloletého dieťaťa. S prihliadnutím na podstatné okolnosti prejednávaneho prípadu, kedy sa maloletá naďalej nachádza v starostlivosti matky, ktorá neuznáva rolu druhého rodiča, neumožňuje otcovi podieľať sa na starostlivosti o maloleté dieťa, odvolací súd uzavrel, že takéto konanie matky je v rozpore s právom dieťaťa na výchovu a starostlivosť obidvoch rodičov a rozhodnutie súdu prvej inštancie takto plne rešpektuje zákonnú úpravu vyplývajúcu z § 24 ods. 4 Zákona o rodine, ktorá implementuje práva dieťaťa vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa a Ústavy SR. Okrem toho, rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým oprávnenie a povinnosť zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok vymedzil obom rodičom, vyhodnotil ako súladné so zákonom. Odvolací súd sa ďalej stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, ktorý z úradnej povinnosti nariadil obom rodičom a maloletému dieťaťu povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu v trvaní 12 mesiacov. Poukázal na to, že v konaní bolo preukázané, že práve dlhotrvajúci negatívny vzťah medzi rodičmi a ich nespracované emócie veľmi výrazne ovplyvňujú ich vzťahy navzájom ako aj vzťah dieťaťa k otcovi. Tiež dodal, že rodičia v otázke zabezpečovania starostlivosti o maloletú majú protichodné postoje, pričom nedostatok ich kooperácie vo vzťahu k zabezpečovaniu potrieb maloletej a neriešenie (neodstránenie) týchto problémov môže byť hrozbou pre ďalší zdravý psychický a fyzický vývoj maloletej i popretím jej práv vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa. V súvislosti s výrokom o výživnom odvolací súd s poukazom na skutočnosť, že matka žiadne argumenty spochybňujúce závery súdu v tejto časti nevzniesla, dospel k záveru, že určené výživné zodpovedá zákonným kritériám určovania výživného rodičov k dieťaťu vyplývajúcim z ustanovení Zákona o rodine citovaných v napadnutom rozsudku s prihliadnutím na ustanovenie § 62 ods. 3 Zákona o rodine. Vo vzťahu k výroku o zrušení neodkladného opatrenia odvolací súd uviedol, že nebolo potrebné pristúpiť k zrušeniu nariadeného neodkladného opatrenia, nakoľko má trvať do právoplatného skončenia vo veci vedenej pod sp. zn. 23P/323/2016, a teda napadnutý výrok zrušil ako nadbytočný podľa § 389 ods. 1 písm. d/ CSP. Odvolací súd napokon v otázke trov konania konštatoval, že neboli preukázané okolnosti pre aplikáciu ustanovenia § 53 alebo 55 CMP, a preto rozhodnutie súdu prvej inštancie o náhrade trov konania je vecne správne. V súvislosti s výrokom týkajúcim sa trov štátu dospel k záveru, že súd prvej inštancie sa neriadil dôsledne ustanovením § 58 CMP, keď nerozhodol o nároku na náhradu a o výške trov štátu v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala matka (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s poukazom na to, že jej súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Poukázala na to, že v podanom odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie neuviedla konkrétne odvolacie dôvody a ani odvolací návrh, pričom bolo povinnosťou súdu prvej inštancie v zmysle § 62 ods. 3 CMP v spojení s § 363 CSP a § 373 CSP vyzvať dovolateľku na odstránenie väd odvolania. Súd prvej inštancie a ani odvolací súd ju však pred rozhodnutím odvolacieho súdu nevyzvali k tomu, aby doplnila podané odvolanie o chýbajúce náležitosti, v dôsledku čoho došlo k založeniu vady podľa § 420 písm. f/ CSP. Vzhľadom na uvedené navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutia súdov nižších inštancií a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň podala návrh na odklad právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

4. Otec vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že ho považuje za nedôvodné, keďže matka nebola na svojich právach nijako ukrátená. Navrhol podané dovolanie zamietnuť podľa § 448 CSP.

5. Kolízny opatrovník sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

6. Na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa vzťahuje Civilný mimosporový poriadok. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní matky maloletého dieťaťa.

7. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Podľa § 444 ods. 2 CSP ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

8. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti, prípadne právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 1 a 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

9. V prejednávanej veci z obsahu dovolania matky (§ 124 ods. 1 CSP) vyplýva, že smeruje proti tým výrokom odvolacieho súdu, ktoré sú výsledkom prieskumu odvolaním matky napadnutých výrokov rozsudku súdu prvej inštancie. Prípustnosť jej dovolania bolo preto potrebné skúmať vo vzťahu ku každému z predmetných výrokov odvolacieho súdu osobitne.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 C.s.p. alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. Matka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietajúc porušenie povinnosti súdov nižších inštancií v zmysle § 62 ods. 3 CMP v spojení s § 363 CSP a § 373 CSP vyzvať ju ako odvolateľku na odstránenie väd podaného odvolania.

I.

16. Pokiaľ dovolanie matky smeruje proti výroku odvolacieho súdu, ktorým zrušil prvoinštančné rozhodnutie vo výroku o zrušení neodkladného opatrenia nariadeného uznesením Okresného súdu

Košice II č.k. 23P/323/2016-175 z 2.11.2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach č.k. 8CoP/240/2017-279 z 18.1.2018, dovolací súd uvádza nasledovné.

17. Podľa ustanovenia § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú vymenované v ustanovení § 420 písm. a/ až f/ CSP. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/236/2016 (publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 19/2017) uviedol, že základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

17.1. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 CSP, dovolací súd skúma prednostne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nie.

18. Najvyšší súd už opakovane konštatoval, že rozhodnutie odvolacieho súdu vydané v priebehu konania vo veci samej, ktorým bolo potvrdené (prípadne zmenené či zrušené) rozhodnutie súdu prvej inštancie o neodkladnom opatrení, nie je rozhodnutím vo veci samej ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, v dôsledku čoho voči takémuto rozhodnutiu nie je dovolanie podľa § 420 CSP prípustné (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/157/2017 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 21/2018, ako aj rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/167/2017, 5Cdo/103/2017, 5Cdo/73/2018, 8Cdo/61/2018, 8Cdo/26/2019).

18.1. Najvyšší súd tiež judikoval, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o neodkladnom opatrení, ktoré má charakter rozhodnutia vo veci samej, je prípustné dovolanie podľa ustanovenia § 420 CSP (viď R 76/2018).

19. Rozhodnutie o neodkladnom opatrení má povahu (charakter) rozhodnutia vo veci samej vtedy, ak samotné neodkladné opatrenie konzumuje vec samu. Takáto situácia môže nastať v prípade návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia podaného po skončení konania (pri splnení podmienok § 325 ods. 1 CSP). Rovnako v prípade návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia podaného pred začatím konania, na ktoré nenadväzuje žaloba podľa § 336 ods. 1 CSP, konanie končí rozhodnutím o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a konzumuje vec samu.

20. V predmetnej veci však nejde ani o jeden z vyššie vymenovaných prípadov. Rozhodnutie odvolacieho súdu napadnuté dovolaním matky nie je rozhodnutím vo veci samej a ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. V predmetnej právnej veci sa vedie konanie vo veci samej pod sp. zn. 23P/323/2016 o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu a zrušujúce rozhodnutie o nariadenom neodkladnom opatrení nekonzumuje vec samu. Neodkladné opatrenie bolo v prejednávanej veci vydané v priebehu civilného mimosporového konania, v ktorom sa vo veci samej rozhoduje rozsudkom (§ 39 ods. 1 CMP). Pokiaľ súd prvej inštancie zrušil nariadené neodkladné opatrenie a odvolací súd následne toto rozhodnutie zrušil, nie je zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodnutím vo veci samej v zmysle § 420 CSP.

20.1. Rozhodnutie, ktorým odvolací súd v danom prípade zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je (ani) rozhodnutím, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej návrhom na začatie konania) končí. V danom prípade totiž konanie vo veci samej (o úprave rodičovských práv a povinností) po jej vecnom prejednaní skončilo nezávisle od rozhodnutia o nariadenom neodkladnom opatrení. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že súd prvej inštancie bude v zmysle zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho kasačnej záväznosti ďalej konať o trovách štátu.

21. Dovolanie matky preto nie je v tejto časti v zmysle § 420 písm. f/ CSP prípustné.

II.

22. Dovolanie matky ďalej smeruje proti výroku odvolacieho súdu, ktorým zrušil prvoinštančné rozhodnutie vo výroku o trovách štátu a v rozsahu zrušenia mu vrátil vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

23. V uvedenej časti teda dovolanie smeruje proti výroku, ktorým bolo rozhodnuté o náhrade trov konania. Dovolací súd poznamenáva, že rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania má procesnú povahu uznesenia (§ 2 ods. 1 CMP v spojení s § 234 ods. 1 CSP) a túto svoju povahu nestráca tým, že je pojaté do výrokovej časti rozsudku súdu. Je potrebné konštatovať, že uvedené uznesenie nepredstavuje rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, ale (iba) rozhodnutie procesné. Nejde ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, nakoľko pod takýmto pojmom treba rozumieť také rozhodnutie odvolacieho súdu, v dôsledku ktorého sa skončí samotné konanie o veci (vymedzenej v tomto prípade návrhom na začatie konania) bez toho, aby došlo k jej vecnému prejednaniu na odvolacom súde (napr. uznesenie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie; uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bol zrušený rozsudok súdu prvej inštancie a konanie zastavené; uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania alebo odmietnutí podania atď.). K tomu pozri tiež uznesenie najvyššieho súdu z 28. februára 2018, sp. zn. 6Cdo/160/2017 (prijaté ako R 73/2018).

24. Z uvedeného dôvodu je prípustnosť dovolania matky podľa § 420 písm. f/ CSP aj v tejto časti vylúčená.

III.

25. Dovolací súd napokon posudzoval prípustnosť podaného dovolania aj vo vzťahu k výroku napadnutého rozhodnutia, ktorým odvolací súd potvrdil prvoinštančný rozsudok vo výrokoch o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, uložení výchovného opatrenia a trovách konania.

26. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

27. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

28. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

29. Podstatou argumentácie matky v dovolaní bola skutočnosť, že ju súd prvej inštancie (prípadne odvolací súd) nevyzval na doplnenie odvolania o chýbajúce náležitosti.

30. Podľa § 62 ods. 3 CMP ak odvolanie neobsahuje odvolacie dôvody alebo ak sú odvolacie dôvody nezrozumiteľné, súd vyzve odvolateľa na doplnenie odvolacích dôvodov. Podľa § 66 CMP odvolací súd nie je odvolacími dôvodmi viazaný.

31. Mimosporové konania sú ovládané princípom oficiality, z ktorého okrem iného vyplýva, že v odvolacom konaní platí zásada neviazanosti odvolacieho súdu rozsahom odvolania vo veciach, ktoré možno začať bez návrhu, ako aj zásada neviazanosti odvolacieho súdu odvolacími dôvodmi. Právna úprava odvolacieho konania v mimosporových konaniach teda neobmedzuje odvolací súd na preskúmanie odvolania len z dôvodov, ktoré uviedol účastník v odvolaní. V praxi to znamená, že ak odvolací súd v priebehu preskúmania odvolania podaného účastníkom, rozhodnutia a postupu súdu prvej inštancie zistí, že je daný ďalší, účastníkom neuplatnený odvolací dôvod, môže preskúmať vec aj z tohto dôvodu. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd môže preskúmať rozhodnutie z pohľadu všetkých prípustných odvolacích dôvodov. Pre všetky mimosporové konania teda platí, že súd postupuje v súlade s vyšetrovacím princípom a princípom úplnej apelácie, kedy sa snaží rozhodnúť na základe skutočného stavu veci.

32. V danej veci matka podala proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie zo dňa 25. mája 2021, a to proti všetkým jeho výrokom. Prvoinštančný rozsudok považovala za nesprávny z dôvodov vymedzených ustanoveniami § 365 ods. 1 písm. a/ až h/ CSP a § 62 ods. 1 CMP. Odvolací súd následne v napadnutom rozhodnutí z hľadiska podaných odvolaní matky (i otca) preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v zmysle zásad vyplývajúcich z § 65 a § 66 CMP a v odôvodnení osobitne zdôraznil, že žiaden z matkou uvádzaných odvolacích dôvodov nebol naplnený. V tejto súvislosti prioritne skúmal splnenie procesných podmienok, pričom konštatoval, že nebolo zistené, že by v celom priebehu konania toto trpelo vadami brániacimi súdu v konaní a rozhodnutí vo veci samej. Odvolací súd zároveň dospel k záveru, že v konaní nebolo zistené pochybenie v procesnom postupe súdu, ktoré mohlo mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. V súvislosti s matkou namietaným nedostatočným zisteným skutočného stavu veci poznamenal, že ani pri rešpektovaní vyšetrovacej zásady súd nemusí vykonať všetky účastníkom navrhnuté dôkazy, pričom sa vrátane dôsledného zdôvodnenia svojich záverov stotožnil so záverom súdu prvej inštancie ohľadne nevykonania dôkazov v konaní. Odvolací súd sa tiež zaoberal ďalším odvolacím dôvodom matky, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil vec, pričom dospel k záveru, že v danom prípade súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav, použil správne ustanovenia Zákona o rodine a správne ich aplikoval na zistený skutočný stav. K odvolaciemu dôvodu matky ohľadom porušenia jej práva na spravodlivý proces poukázal na podstatu spomínaného práva a konštatoval, že v priebehu konania na súde prvej inštancie boli zistené a preukázané všetky skutočnosti podstatné pre rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, uložení výchovného opatrenia a trov konania účastníkov a skutkové a právne závery súdu prvej inštancie nie sú svojvoľné, neudržateľné a ani neboli prijaté v zrejmom omyle konajúceho súdu, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Následne odvolací súd posudzujúc správnosť jednotlivých výrokov prvoinštančného rozhodnutia vyčerpávajúco zdôvodnil, prečo sa stotožnil s výrokmi o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, o úprave styku, o uložení výchovného opatrenia, o výživnom a o náhrade trov konania. Taktiež sa riadne zaoberal výrokom o zrušení neodkladného opatrenia, ktorý považoval za nadbytočný a zrušil ho podľa § 389 ods. 1 písm. d/ CSP. Napokon dôsledne preskúmal aj výrok týkajúci sa trov štátu,

ktorý z dôvodu nerešpektovania § 58 CMP zrušil a vec v tomto rozsahu vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

33. S ohľadom na vyššie uvedené je potrebné konštatovať, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedal podklad pre záver, že bolo porušené právo matky na spravodlivý súdny proces. Dovolací súd v prvom rade poukazuje na to, že matka v odvolaní riadne uplatnila odvolacie dôvody, ktoré (len) ďalej nekonkretizovala, resp. nepodporila skutkovými tvrdeniami či právnou argumentáciou. Vychádzajúc z obsahu napadnutého rozhodnutia je zároveň potrebné zdôrazniť, že odvolací súd v súlade s princípom úplnej apelácie (§ 63, § 65 a § 66 CMP) a s ohľadom na jeho povinnosť zistiť skutočný stav veci vyplývajúcu okrem iného z čl. 6 CMP dôsledne preskúmal rozhodnutie súdu prvej inštancie vo všetkých výrokoch spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, a to nielen z pohľadu všetkých matkou uplatnených odvolacích dôvodov. Za danej situácie, keď odvolací súd pri hodnotení skutkových zistení a právnom posudzovaní veci neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, nemožno dospieť k záveru o porušení práva matky na spravodlivý proces tým, že nebola vyzvaná na doplnenie odvolacích dôvodov. V okolnostiach prejednávanej veci ani prípadná absencia odvolacieho návrhu a následného nevyzvania na jeho doplnenie nedosahuje takú intenzitu procesného pochybenia príslušného súdu, ktoré by malo za následok založenie vady podľa § 420 písm. f/ CSP. Dovolací súd naostatok poznamenáva, že k namietanému porušeniu práva matky by mohlo dôjsť v prípade, že by odvolací súd nevyzval odvolateľku na doplnenie (konkretizovanie) odvolacích dôvodov a jej odvolanie by bez meritórneho pojednania odmietol podľa § 386 písm. d/ CSP ako nemajúce náležitosti vymedzené zákonom; v danej veci však o takýto prípad nešlo.

34. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že matka neopodstatnene namieta, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom jej znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

35. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie matky odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

36. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.